

Editorial

Mikrosondy

Jan Randák

„Nikdy nepouštět ze zřetele konkrétní příklad, který může sloužit jako zkušenostní půda analýzy...“¹ Vpravdě stručnou, ale současně výmluvnou myšlenkou a přesvědčením francouzského filozofujícího historika, respektive historizujícího filozofa Michela Foucaulta lze zastřešit obsah aktuálního čísla časopisu *Historie — Otázky — Problémy*. Nazvané je prostě, ale přesto výstižně: *Mikrosondy*.

Za jednoduchým pojmenováním sešitu se však skrývá pevné přesvědčení o tom, že do místního prostředí zaměřené vhledy, reflexe konkrétních minulých situací a historií včetně jejich individuálních i kolektivních aktérů sice mohou být pouze jedním z pomyslných scénářů historického vývoje, současně jsou však ukázkou *možného*. Mikrohistorické či regionální sondy totiž slouží k upřesnění našich znalostí o dobách časově více i méně vzdálených. Mikrohistorické či regionální sondy mohou korigovat naše zažitá a pevné představy z oblasti politických, kulturních, sociálních či hospodářských dějin.

Minulosti napříč staletími dodává takto koncipovaný výzkum na atraktivní pestrosti, plastičnosti a mnohdy i konkrétní (lidské) tváři. Sledovat přitom můžeme, respektive na stránkách časopisu sledovat budeme mocenské mechanismy a strategie individuálního a institucionálního vyjednávání v místním prostředí, a to samozřejmě v různých časových obdobích. Zajímat se budeme o osobní příběhy a střetávání i konfrontace jedinců či kolektivů s událostmi „velkých“ dějin. Časově se ocitneme například ve středověkých dějinách, prostřednictvím environmentálně laděného výzkumu se „rozdýcháme“ v historii soudobé. A jaké texty tedy na čtenáře čekají?

Martin Slepíčka se ve své studii věnuje kultu svatého Denise ve středověkých Čechách a na Moravě. Byť lze přítomnost prvního pařížského biskupa a francouzského „národního“ patrona vystopovat v české liturgii již od 12. století, teprve o dvě století později jeho kult v tuzemském prostředí zesílil. Jeho intenzita přitom odráží míru přátelských vztahů mezi Českým a Francouzským královstvím. Nepřekvapí, že úcty se těšil u Karla IV.

Do časově i geograficky zcela jiného prostředí čtenáře přenese Michael Durčák, který ve svém textu zkoumá názory české přistěhovalecké komunity na krach na newyorské burze v roce 1929. Ve studii se přitom opírá o český tisk vycházející v Texasu, Nebrasce a Chicagu. Srovnání zvolených regionů umožňuje sledovat perspektivu krajanů z venkovských zemědělských a městských oblastí. Potvrzuje mimo jiné, že v případě krajanů nešlo o homogenní komunitu, byť právě tak byla často prezentována.

Z amerických dálav do českých luhů a hájů přenese čtenáře Jan Limberský zajímající se o proces a okolnosti záchrany zámku Staré Hradě ve druhé polovině 20. století.

1 Citováno podle Didier ERIBON, *Michel Foucault 1926–1984*, překlad Věra Dvořáková, Praha 2002, s. 220.

Limberského příspěvek si konkrétně klade za cíl prozkoumat formy oficiálního, ale i neoficiálního vyjednávání o záchraně jedné kulturní památky z Jičínska, a to včetně zapojení individuálních a institucionálních aktérů. Potvrzuje při tom, že pro záchranu objektu byla důležitá nejen zmíněná veřejná jednání, ale vedle nich i ta neformální, jež se často odehrávala takříkajíc mimo písemné prameny.

Na problematiku znečištění ovzduší na Mostecku v šedesátých letech 20. století se ve svém článku zaměřila Nikola Novotná. V textu konkrétně sledovala, jak společnost, ale i československé vládní kruhy reagovaly na zhoršování životního prostředí v hospodářsky klíčovém a vlastně pomyslně i doslovně „vytěžovaném“ regionu. Zaujímá se rovněž o ohlas problému v tehdejších médiích.

Zvláštní místo je v aktuálním čísle časopisu vyčleněno faktograficky hutné a obsáhlejší materiálové studii Barbary Köpplové o Robertu Saudkovu „ve spárech“ válečné propagandy. Autorka konkrétně eviduje Saudkovu činnost a aktivity v průběhu jeho pobytu v Nizozemí v letech první světové války a v čase těsně poválečném, tedy konkrétně v rozmezí let 1915–1921. Většinu času totiž spolupracoval s rakousko-uherským velvyslanectvím v Haagu a stál v čele vlastní korespondenční kanceláře. Zajímavé ovšem je, že současně pracoval pro Hollandsch Nieuwsbureau, tedy zdánlivě neutrální zpravodajskou agenturu založenou nicméně s pomocí haagského německého velvyslanectví, přičemž vídeňské úřady přesvědčil, že je majitelem této agentury.

Na stránkách prvního letošního HOPu se tak sešly příspěvky od mladších, ale i zkušených autorů. Vedle tematické různorodosti jednotlivé příspěvky charakterizuje i zdánlivá „okrajovost“ zvolených námětů. Možná ale právě proto jde o počiny, jež v konečném důsledku mohou ověřovat, potažmo potvrzovat opodstatněnost *mikrosond* pro naše poznání historie a soudy o velkých dějinách.